

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce zpravodaje Davida Uhlíře o ústavní stížnosti **Ing. M. P.**, zastoupené JUDr. Ing. Ivanou Spoustovou, Ph.D., advokátkou, sídlem Rumunská 1720/12, Praha 2, proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. března 2020 č. j. 96 Co 314/2019-576, za účasti **Krajského soudu v Ústí nad Labem** jako účastníka řízení a 1. nezletilé T. P., zastoupené opatrovníkem Městem Litoměřice a 2. R. P., zastoupeného Mgr. Ladislavem Kudrnou, MBA, advokátem, sídlem Mírové náměstí 157/30, Litoměřice, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Výrokem III. rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 3. 2020 č. j. 96 Co 314/2019-576, bylo porušeno právo stěžovatelky a první vedlejší účastnice řízení na spravedlivý (řádný) proces chráněné čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve spojení s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

II. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 3. 2020 č. j. 96 Co 314/2019-576 se ve výroku III. ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatelka, matka nezletilé T. P. (dále též „nezletilá“), se ústavní stížností ze dne 7. 5. 2020 podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 3. 2020 č. j. 96 Co 314/2019-576. Stěžovatelka namítala, že napadeným rozhodnutím byla porušena její základní práva a svobody zaručená ústavním pořádkem České republiky, a to právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), právo na svobodu pohybu a pobytu podle čl. 14 Listiny, právo na vzdělání podle čl. 33 Listiny, právo na ochranu osobnosti podle čl. 10 Listiny, právo nejlepšího zájmu dítěte podle čl. 3 odst. 1 a 2 a čl. 18 Úmluvy o právech dítěte, právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny a právo na respektování rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny. Dále stěžovatelka namítala porušení principu rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny, principu

právní jistoty stěžovatelů a principu předvídatelnosti soudního rozhodnutí. Stěžovatelka ústavní stížnost spojila s návrhem na odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí v souladu s § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu a s návrhem na její přednostní projednání. Ústavní soud návrhu na odklad vykonatelnosti vyhověl částečně usnesením ze dne 9. 6. 2020 sp. zn. II. ÚS 1338/20, kterým odložil vykonatelnost výroku ad III. napadeného rozsudku.

2. Z obsahu ústavní stížnosti, jakož i z napadeného rozhodnutí a vyžádaného spisu Okresního soudu v Litoměřicích (dále jen „okresní soud“) sp. zn. 0 P 97/2020 vyplývá, že ve věci o úpravě poměrů pro dobu před i po rozvodu manželství, o úpravě styku, o výkonu rozhodnutí a o neshodách rodičů (škola, bydliště), Okresní soud v Litoměřicích rozsudkem ze dne 7. 6. 2019 č. j. 11 Nc 2464/2018-408 svěřil nezletilou pro dobu před a po rozvodu manželství svých rodičů do péče stěžovatelky (výrok I.), otci (druhému vedlejšímu účastníkovi řízení) uložil povinnost přispívat na výživu nezletilé částkou 8 000 Kč měsíčně s účinností od 1. 7. 2019 (výrok II.) a dále upravil styk otce s nezletilou každý sudý víkend od pátku po skončení školního vyučování do pondělí do 7:45 hodin, v každém lichém týdnu od středy po skončení školního vyučování do pátku 7:45 hodin, a v každém sudém týdnu od středy po skončení školního vyučování do čtvrtka do 7:45 hodin a v době velikonočních prázdnin, jarních prázdnin, letních prázdnin a vánočních prázdnin (výrok III.). Soud rovněž udělil stěžovatelce souhlas k přihlášení nezletilé k povinné školní docházce na v rozhodnutí blíže specifikované škole v Praze, a to s účinností od 1. 9. 2019 (výrok IV.), rozhodl, že místem bydliště nezletilé je bydliště stěžovatelky (výrok V.), rozhodl, že rozsudek je ve výrocih I., III. a IV. předběžně vykonatelný (výrok VI.), zamítl návrh otce na výkon rozhodnutí usnesení Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 26. 9. 2018 č. j. 11 Nc 2464/2018-34 ve spojení s rozhodnutím Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 10. 2018 č. j. 96 Co 272/2018-78 (výrok VII.) a rozhodl o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu (výrok VIII.).

3. O odvolání obou rodičů nezletilé proti rozsudku okresního soudu rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) rozsudkem napadeným ústavní stížností tak, že rozsudek okresního soudu ve výrocih I., III. a VI. změnil tak, že ve výroku I. nezletilou svěřil s účinností od měsíce následujícího po právní moci tohoto rozsudku a dále pro dobu po rozvodu manželství rodičů do střídané péče obou rodičů, a to tak, že v každém lichém týdnu v kalendářním roce bude v péči stěžovatelky a v každém sudém týdnu v kalendářním roce bude v péči otce s tím, že stěžovatelka i otec si budou nezletilou předávat vždy v neděli, kterou týden končí v 18:00 hodin v místě bydliště toho z rodičů, u kterého bude nezletilá dále v péči. Dále krajský soud upravil, kdy úprava střídané péče vymezená lichými a sudými kalendářními týdny neplatí. Ve výroku II. změnil krajský soud rozsudek okresního soudu tak, že s účinností od měsíce následujícího po právní moci tohoto rozsudku a dále pro dobu po rozvodu manželství rodičů je otec je povinen přispívat na výživu nezletilé částkou 4 000 Kč měsíčně a stěžovatelce uložil povinnost přispívat na výživu nezletilé částkou 1 000 Kč měsíčně. Ve výroku III. změnil rozsudek okresního soudu ve výrocih IV. a V. tak, že určil místo bydliště nezletilé v okrese Litoměřice a že nezletilá bude vykonávat povinnou školní docházku na základní škole v Litoměřicích. Ve výroku IV. krajský soud potvrdil rozsudek okresního soudu ve výroku VII. a dále ve výroku V. rozhodl, že právo na náhradu nákladů řízení za znalečné se nepřiznává a ve výroku VI., že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

II.

Argumentace stěžovatelky

4. Stěžovatelka v ústavní stížnosti zejména namítala, že krajský soud nezjistil náležitě skutkový stav věci a svým rozhodnutím nesledoval nejlepší zájem dítěte, rozhodl v rozporu s tímto zájmem a porušil i princip rovnosti účastníků, zejména nezletilé, když nezohlednil její názor. Odvolací soud podle názoru stěžovatelky neposoudil vhodnost školy a vzdálenost bydliště nezletilé, určil nezletilé striktně místo plnění povinné školní docházky, nezohlednil konfliktní situaci v rodině, ani náležitě nezjistil majetkovou situaci na straně otce včetně konkretizace jeho životní úrovně.

5. Stěžovatelka považuje rozhodnutí odvolacího soudu za nepředvídatelné, neočekávané a postrádající řádné, srozumitelné a logické odůvodnění. Odvolací soud neprovedl standardní test vymezením čtyř ústavněprávních kritérií pro rozhodování o úpravě výchovných poměrů k nezletilým dětem, jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu a omezil se pouze na konstatování, „že jsou splněny podmínky pro svěřeni nezletilé do střídavé péče“.

III.

Vyjádření k ústavní stížnosti

6. Ústavní soud vyzval krajský soud, otce nezletilé a jejího kolizního opatrovníka Město Litoměřice, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

7. Krajský soud ve vyjádření ze dne 30. 7. 2020 uvedl, že stěžovatelka v podstatě opakuje stejné argumenty jako v průběhu nalézacího řízení, odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí a doplnil, že se situací nezletilé podrobně zabýval a posuzoval všechny okolnosti tohoto konkrétního případu. V průběhu řízení bylo provedeno rozsáhlé dokazování ke všem tvrzeným skutečnostem, všem účastníkům byl poskytnut rovnocenný prostor k obraně jejich práv. Krajský soud neignoroval přání nezletilé, ale nerozhodl podle jejího přání, což ve svém rozhodnutí odůvodnil, neboť se pokusil o nalezení nejlepšího zájmu dítěte za situace značně komplikované. Dále krajský soud uvedl, že si je vědom problematičnosti výroku III. napadeného rozhodnutí ohledně školní docházky nezletilé, když chtěl předejít dalšímu vleklému sporu rodičů ohledně docházky nezletilé do základní školy tak, aby co nejrychleji byly stabilizovány poměry nezletilé za situace, kdy mezi rodiči byl spor pouze ohledně lokace školského zařízení (Praha nebo Litoměřice), přičemž v případě budoucí neshody rodičů ohledně konkrétní školy v Litoměřicích krajský soud již v odůvodnění svého rozhodnutí odkazoval rodiče na nové soudní řízení.

8. Kolizní opatrovník nezletilé ve svém vyjádření ze dne 27. 7. 2020 sdělil, že z jeho pohledu došlo k naplnění řádného zastoupení nezletilé v daném řízení. Od srpna 2018 do března 2020 byla nezletilá kolizním opatrovníkem slyšena celkem šestkrát, z toho čtyřikrát přišla v doprovodu stěžovatelky, jedenkrát v doprovodu otce a jedenkrát byla kolizní opatrovnice za nezletilou na základní škole v Litoměřicích. V rámci jednání byl na odboru sociálně právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) proveden pohovor s psychologkou, ke které nezletilou doprovodili oba rodiče. Během soudního jednání pak byla nezletilá slyšena dvakrát. Ačkoli bylo nezletilé v době prvního kontaktu OSPOD 8

let, v průběhu jednotlivých setkání se vyjadřovala zásadně konzistentně, tedy s pozitivním vztahem k oběma rodičům s preferencí péče stěžovatelky, avšak s přáním pravidelného kontaktu s otcem. Nezletilá získala zkušenosti jak při docházce do základní školy v Litoměřicích, na kterou dojížděla z bydliště v Praze, tak při docházce do základní školy v Praze od září 2019, kam dojížděla z bydliště v B. Vzhledem k tomu, že dopravní situace směr B. – Praha je v ranních hodinách špatná, otec zvolil variantu pronajmutí bytu v Praze. Nezletilá se nelíbilo, že je ochuzována o možnost trávit více volného času v B. a za takových podmínek sdělila, že netrvá na škole v Praze. Nadále chtěla trávit rovnoměrně čas s oběma rodiči. Oba rodiče rozdílně vnímají a naplňují své kompetence o nejlepším zájmu nezletilé a kolizní opatrovník má za to, že je zcela v zájmu nezletilé, aby byl její názor respektován. To, že se nezletilá musí rozhodovat, kde má bydlet a kam docházet do základní školy, bylo způsobeno jednostranným rozhodnutím stěžovatelky odejít s nezletilou z domova. Podle názoru kolizního opatrovníka se jedná o neúměrně dlouhou zátěž, kdy rodiče na nezletilou působí přímo i nepřímo a v zájmu nezletilé je zachování kontaktu s oběma rodiči a zajištění co možná nejméně zatěžujícího přechodu mezi bydlišti obou rodičů.

9. Otec nezletilé ve vyjádření ze dne 31. 7. 2020 uvedl, že napadené rozhodnutí považuje za správné, řádně odůvodněné a vydané v zájmu nezletilé. Dne 27. 5. 2020 podal návrh na výkon ústavní stížnosti napadeného rozhodnutí, neboť stěžovatelka opakovaně porušuje soudem stanovenou péči o nezletilou a nerespektuje povinnosti jí uložené. Stěžovatelka bez předchozí konzultace, vědomí a souhlasu otce opustila s nezletilou společnou domácnost a odstěhovala se s nezletilou do bytového domu v Praze, který obývají její rodiče. Nezletilá rozhodnutí krajského soudu přijala v poklidu, je s ním ztotožněná a připravuje se na nový kolektiv ve škole v Litoměřicích. Pandemií COVID 19 byla nezletilá vytržena z kontaktu se svými spolužáky v Praze a je tak více ve spojení se svými kamarádkami a příbuznými v B., což kvituje. S ohledem na postoj nezletilé, které nevyhovuje původní třídní kolektiv, je zcela nepochybné stanovit jiné školské zařízení v okrese Litoměřice. Pokud obecný soud nestanovil konkrétní školské zařízení a obecně lokalizoval základní školu, stalo se tak v důsledku neschopnosti rodičů najít ohledně dané záležitosti shodu a dává rodičům prostor pro nalezení školského zařízení, jež bude nezletilé po všech stránkách vyhovovat. Závěrem svého vyjádření otec nezletilé vyjádřil přesvědčení, že napadeným rozhodnutím nebyla zasažena ústavně zaručená základní práva a svobody stěžovatelky a navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

10. Ústavní soud zaslal doručená vyjádření k ústavní stížnosti stěžovatelce, která ve své replice ze dne 12. 9. 2020 k vyjádření Krajského soudu v Ústí nad Labem uvedla, že obecná lokalizace školy neměla být výsledkem (ne)předložení konkrétní školy ze strany otce, ale školy, na jejímž výběru by se podílela i stěžovatelka, kdy soud mohl účastníky v souladu s ustanovením § 118a o. s. ř. poučit a vyzvat, aby konkrétní školu vybrali. Očekávat tento postup pouze od otce nebylo podle názoru stěžovatelky v souladu se zásadami spravedlivého procesu. Předpokládal-li odvolací soud v této záležitosti budoucí konflikt, pak se dle stěžovatelky nejví jako vhodné svěřením nezletilé do střídavé péče rodičů. K vyjádření kolizního opatrovníka nezletilé Městského úřadu v Litoměřicích stěžovatelka uvedla, že nezpochybňuje vyjádření, že má „nezletilá pozitivní vztah k oběma rodičům, s preferencí matčiny péče“, což je logickým důsledkem faktického výkonu rodičovské odpovědnosti ze strany obou rodičů. Pokud jde o dopravní dostupnost B.-Praha-B., pak je třeba podle názoru stěžovatelky zohlednit, že pokud bude nezletilá takto cestovat, pak denní dojíždění není v jejím zájmu, pakliže tráví na cestě denně cca 2

hodiny v autě. Otec nezletilé podniká, aktuálně je dle svých slov i v pracovní neschopnosti, dojížděním do Prahy nejsou jeho podnikatelské aktivity narušeny, zatímco stěžovatelka je na Prahu pracovně vázána. Podle tvrzení stěžovatelky kolizní opatrovník nezletilé nezohlednil, že překvapivá změna názoru nezletilé, rozporná i s vyjádřením školní psycholožky, se objevila pouze při jediném pohovoru, kdy otec nezletilou sám svévolně přivedl na OSPOD v době jarních prázdnin, a to bez vědomí stěžovatelky a předchozího předvolání ze strany kolizního opatrovníka.

11. V replice k vyjádření otce nezletilé, rovněž ze dne 12. 9. 2020, stěžovatelka poukázala na 7 soudních sporů, jež otec nezletilé vede proti stěžovatelce či jejím rodičům, kterými se podporuje tvrzení stěžovatelky o nevhodnosti střídavé péče vzhledem ke konfliktnímu prostředí v rodině a neschopnosti, resp. neochotě otce smysluplně kooperovat. Dále stěžovatelka uvedla, že se nezakládá na pravdě, že by se odmítla podílet na volbě školy, když aktivně jednala se školou v Litoměřicích. Stěžovatelka rovněž vytýkala odvolacímu soudu, že řízení před ním trvalo nepřiměřeně dlouho, účastníkům nebyl sdělen právní názor soudu na probíhající řízení a k tomu odvolací soud opomenul provést důkazy předložené stěžovatelkou. Podle názoru stěžovatelky není logicky přesvědčivě odůvodněno ani rozhodnutí o svěřeni nezletilé do střídavé péče. Stěžovatelka v této souvislosti poukázala na Stanovisko Výboru pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva k otázce střídavé péče o děti ze dne 14. 10. 2014. Závěrem své repliky stěžovatelka uvedla, že nezletilá v současné době navštěvuje základní školu v Praze, kde je spokojená. Rodiče realizují střídavou péči, která je však komplikovaná nespoluprací otce, neochotě otce domluvit se na mimoškolních aktivitách nezletilé, kdy je určuje sám. Nezletilou otec vozí do školy z B., nezletilá tráví cca dvě hodiny v autě (cca 150 km), otec byt v Praze již nevyužívá, což je pochopitelně pro nezletilou nekomfortní. Stěžovatelka proto i nadále navrhovala, aby napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem byl zrušen.

IV.

Procesní podmínky řízení

12. Ústavní soud nejprve zkoumal splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnou stěžovatelkou a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

13. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona o Ústavním soudu uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nijak nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z vyžádaného spisu a z písemných úkonů stěžovatelky, účastníka a vedlejších účastníků řízení.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud v minulosti judikoval, že není zásadně oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti soudů obecných, neboť není vrcholem jejich soustavy (čl. 83 a čl. 91 odst. 1 Ústavy). Důvod ke zrušení rozhodnutí soudu je dán pouze tehdy, pokud by

řízení jako celek nebylo spravedlivé a byla v něm porušena ústavně zaručená práva nebo svobody stěžovatele. Jako soudní orgán ochrany ústavnosti je Ústavní soud oprávněn přezkoumat správnost aplikace podústavního práva a zasáhnout do rozhodovací činnosti civilních soudů jen za předpokladu, že nepostupují v souladu s principy obsaženými v hlavě páté Listiny, pokud chybná interpretace či aplikace podústavního práva nepřípustně postihuje některé z ústavně zaručených základních práv či svobod nebo je v rozporu s požadavky spravedlivého (řádného) procesu či s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti. Rezervovaně pak Ústavní soud přistupuje k soudním rozhodnutím ve věcech rodinných, kdy se jeho přezkumná pravomoc zejména koncentruje na posouzení, zda nejde o zcela extrémní rozhodnutí, které by bylo založeno na naprosté libovůli, resp. které by jinak negovalo právo účastníka řízení na spravedlivý proces (srov. např. náleze ze dne 14. 1. 2020 sp. zn. I. ÚS 3241/19).

15. V řízení týkajícím se úpravy výchovných poměrů k nezletilým dětem se tedy přezkum Ústavního soudu soustředí zejména na posouzení otázek, zda byly za účelem zjištění nejlepšího zájmu dítěte shromážděny veškeré potřebné důkazy s tím, že důkazní aktivita nedopadá na samotné účastníky, nýbrž na soud, zda hodnocení důkazů odpovídalo principům zakotveným v hlavě páté Listiny a ustanovením zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zda byla veškerá rozhodnutí vydaná v průběhu řízení řádně a dostatečně odůvodněna [srov. např. náleze ze dne 16. 6. 2015 sp. zn. II. ÚS 2943/14 (N 110/77 SbNU 607)].

16. Ústavní soud se proto zaměřuje na zjištění, zda řízení před obecnými soudy bylo konáno a přijatá opatření byla činěna v nejlepším zájmu dítěte (ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte), který musí být vždy prioritním hlediskem, a zda v tomto smyslu rozhodly o konkrétní podobě nejhodnějšího uspořádání vztahu mezi rodiči a dětmi. Za tímto účelem Ústavní soud ve své judikatuře vymezil ústavněprávní kritéria pro rozhodování o úpravě výchovných poměrů k nezletilým dětem, jejichž naplnění v rámci přezkumu rozhodnutí obecných soudů s ohledem na konkrétní okolnosti daného individuálního případu vždy zkoumá. Mezi kritéria, která musí obecné soudy z hlediska nutnosti rozhodovat v nejlepším zájmu dítěte v těchto řízeních vzít v potaz, patří zejména: „(1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřením do péče usilující osobou; (2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřením do péče té které osoby; (3) schopnost osoby usilující o svěřením dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a (4) přání dítěte“. Je proto především úkolem civilních soudů, aby rozhodly v souladu s principem nezávislosti rozhodování soudní moci, s ohledem na zjištěný skutkový stav a s přihlédnutím k nezastupitelné osobní zkušenosti, vyplývající z bezprostředního kontaktu s účastníky řízení a znalosti vývoje rodinné situace. Základním kritériem přitom musí vždy být především zájem dítěte, a nikoliv přání rodiče (srov. náleze ze dne 31. 3. 2020 sp. zn. III. ÚS 149/20). Zájem a potřeby konkrétního dítěte je třeba posuzovat v každém jednotlivém případě zvlášť a se snahou o minimalizaci negativních důsledků pro dítě [srov. Komentář Výboru OSN pro práva dítěte, jímž interpretoval čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte: „Koncept nejlepšího zájmu dítěte je flexibilní a adaptabilní. Měl by být přizpůsoben a definován individuálně a ohledem na specifickou situaci, v níž se dítě či děti, jichž se věc týká, nachází, přičemž pozornost by měla být věnována jejich osobním poměrům, situaci a potřebám. V rámci individuálních rozhodnutí musí být nejlepší zájem dítěte hodnocen a stanoven ve světle specifických okolností konkrétního dítěte.“ [srov. náleze ze dne 18. 12. 2014 sp. zn. I. ÚS 1708/14 (N 235/75 SbNU 617) a náleze ze dne 28. 7. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1328/20].

17. Ústavní soud ve světle uvedených kritérií posoudil napadené rozhodnutí krajského soudu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je částečně důvodná. Okresní soud po provedeném řízení mimo jiné svěřil nezletilou do péče stěžovatelky, otci uložil výživné ve výši 8 000 Kč měsíčně, upravil styk otce s nezletilou, stěžovatelce udělil souhlas k přihlášení nezletilé k povinné školní docházce na v rozhodnutí blíže specifikované základní škole v Praze s účinností od 1. 9. 2019 a místem bydliště nezletilé určil bydliště stěžovatelky. K odvolání podanému stěžovatelkou i otcem nezletilé krajský soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že svěřil nezletilou do střídavé péče rodičů, střídavou péči upravil v době jarních, velikonočních, letních školních prázdnin a v době vánočních prázdnin, rozhodl, že otec bude přispívat na nezletilou částkou 4 000 Kč měsíčně a stěžovatelka částkou 1 000 Kč měsíčně, jako místo bydliště nezletilé určil okres Litoměřice s tím, že nezletilá bude vykonávat povinnou školní docházku na základní škole v Litoměřicích. Ústavní soud konstatuje, že rozhodnutí krajského soudu splňuje výše uvedená kritéria, a to až na výrok III., kterým bylo upraveno bydliště nezletilé a místo, kde bude vykonávat povinnou školní docházku.

18. Z ustálené judikatury Ústavního soudu vyplývá, že v zájmu dítěte zpravidla je, aby bylo v péči obou rodičů, kde každý z nich poskytuje dítěti láskyplnou péči a každý svým dílem přispívá k osobnostnímu vývoji dítěte (srov. nález ze dne 28. 7. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1328/20). Proto pokud krajský soud svěřil nezletilou do střídavé péče obou rodičů, rozhodl o úpravě styku o svátcích a prázdninách a rozhodl o výši výživného, nelze z ústavního hlediska krajskému soudu nic vytknout. Krajský soud v tomto směru zaujal v souladu se zásadou nezávislosti soudní moci právní názor, který má oporu ve skutkovém stavu, své rozhodnutí patřičně odůvodnil a uvedl, jakými úvahami se při rozhodování řídil.

19. Ústavní soud má za to, že názory a přání nezletilé ohledně místa trvalého bydlení a školní docházky musí být vzhledem k odstupu času znovu ověřeny, stejně tak jako rodinné a bytové poměry rodičů. Z podání otce se jeví, že žije ve společné domácnosti s novou partnerkou, což je také okolnost, která zřejmě nebyla odvolacímu soudu známa.

20. V nejlepším zájmu dítěte je též stabilita školního prostředí. Zejména tehdy, když ostatní složky jeho života jsou proměnlivé, méně stabilní, méně trvalé (jak je to obvyklé při střídavé péči), je na místě mu ponechat alespoň nějaké pevné body – školu, kamarády, zájmové činnosti, kontakt s prarodiči. Tyto okolnosti nechť odvolací soud vezme v úvahu. Je podstatné, aby určení místa školní docházky soudem bylo v případě nedohody přesné. Není v nejlepším zájmu dítěte, aby rozhodnutí soudu nepostavilo místo školní docházky napevno, určením jedné školy, ale aby za výrazně konfliktního vztahu mezi rodiči nechávalo tuto otázku na jejich dohodě. Jestliže je mezi rodiči spor o tom, kam má dítě chodit do školy, nelze místo školní docházky označit jen obvodem města nebo okresu. V tomto ohledu ani není z napadeného rozhodnutí zřejmé, proč má být bydliště dítěte určeno šířeji, v okresu Litoměřice, ale místo školní docházky výlučně v obvodu města.

21. Je zjevné, že krajský soud ve výroku III. dostatečně nezohlednil tvrzení stěžovatelky a rozhodl, aniž by zohlednil celkový kontext okolností, a aniž by prioritním hlediskem byl zájem nezletilé. Ústavní soud považuje rozhodnutí krajského soudu ve výroku III. za nekonkrétní a za nedostatečně odůvodněné, pokud jde o hodnocení názoru a přání nezletilé a bude tedy třeba, aby otázku určení jejího místa bydliště a povinné školní docházky posoudil lépe a pečlivěji, včetně jejich konkrétního označení. Tímto svým

postupem porušil právo stěžovatelky a první vedlejší účastnice na spravedlivý (řádný) proces chráněné čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ve spojení s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

VI. Závěr

22. Z uvedených důvodů Ústavní soud shledal ústavní stížnost stěžovatelky částečně důvodnou, proto jí podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu částečně vyhověl a výrok III. napadeného rozhodnutí krajského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Úkolem krajského soudu tak bude znovu věc posoudit, přičemž je vázán právním názorem Ústavního soudu v tom směru, že při rozhodování o určení místa bydliště a místa výkonu povinné školní docházky bude povinen zohlednit výše uvedená ústavněprávní kritéria ve vztahu ke konkrétním okolnostem daného případu, zvážit a vyvážit dotčené oprávněné zájmy, včetně respektování práva dítěte vyjádřit se s ohledem na jeho rozumovou a emocionální vyspělost. Ústavní soud při tom zdůrazňuje, že tímto nálezem nevyjadřuje názor (ať již výslovně či implicitně) kde by mělo být místo bydliště nezletilé a kterou základní školu by měla nezletilá navštěvovat.

23. Ve zbývající části neshledal Ústavní soud porušení ústavně zaručených základních práv či svobod, kterých se stěžovatelka dovolává a ústavní stížnost v této části podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl.

24. O návrhu na přednostní projednání ústavní stížnosti (podle § 39 zákona o Ústavním soudu) Ústavní soud pak již (výslovně) nerozhodoval, jelikož jí vyhověl fakticky.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 3. března 2021

Ludvík David
předseda senátu